

uskonnollinen ihminen # järkiperäinen ihminen # tieteellinen maailmakuva # usko yliluonnolliseen # individualismi # sekularismi # sekularisaatioprosessi # fundamentalismi # eletty uskonto # henkisyys # uskonnoton ajattelu # ateismi # käytännöllinen ja vahva ateismi # agnostisismi # skeptisismi # vapaa-ajattelu # sekulaari humanismi # uskontokritiikki # uskontojen suhteen välinpitämättömät # dialogi # katsomus- ja uskontodialogi

Yksilön uskonto

HOMO RELIGIOSUS, HOMO RATIONALIS, HOMO INDIVIDUALIS JA HOMO SAECULARIS

Läpi koko ihmisen tunnetun historian uskonnon tunnusmerkit täyttäviä piirteitä on löytynyt kaikista kulttuureista. Elämän tarkoituksen pohdinta ja kuoleman jälkeisen elämän toive ovat aina kiinnostaneet ihmistä ja saaneet erilaisia ilmenemismuotoja. Edelleen enemmistö maailman väestöstä perustaa maailmankatsomuksensa ja osa myös maailmankuvansa uskontoihin ja niiden oppiin. Uskonto vaikuttaa olevan ihmisyyteen liittyvä laajittu ominaisuus, ja ihmisen voidaankin sanoa olevan **homo religiosus eli uskonnollinen ihminen**.

Kuitenkin nykyään yhä suurempi osa ihmisistä mieltää olevansa pikemminkin **homo rationalis eli rationaalinen, järkiperäinen ihminen**. Kuten luvussa 1.1 todettiin, **tieteellinen maailmakuva** on etenkin länsimaissa koulutustason nousun myötä yhä useammille itsestään selvä lähtökohta maailman selittämiseksi ja ymmärtämiseksi. Valituksen ajoista 1700-luvulta lähtien näkemys luonnontieteiden voimasta selittää maailman ilmiöitä on vahvistunut koko ajan. Silti samaan aikaan Suomessa valtaosan maailmankuvaan ja -katsomukseen sisältyy myös **yliluonnollisia piirteitä**. Tämä ilmenee uskossa jonkinlaiseen jumalalliseen voimaan, jälleensyntymään, horoskooppeihin, ennustuksiin, enkeleihin tai elämän jatkumiseen jossain muodossa kuoleman jälkeen. Nämä **yksilölliset eli individualistiset käsitykset** yliluonnollisesta ja sen vaikutuksista eivät suoraan vastaa minkään uskonnon oppeja. Yksilölliset yliluonnollisten asioiden tulkinnat, joita homo individualis tekee, ovat eräs modernin ajan ilmiö.

Homo saecularis eli maallistunut (sekulaari) ihminen kuvaa monien länsimaalaisten ihmisten suhdetta uskontoihin. Järjestäytyneellä uskonnollisuudella, kuten kirkkoilla, on yhä pienempi merkitys monien ihmisten elämässä. Suomessa edelleen enemmistö suomalaisista on jäseniä yhdessä uskonnollisessa yhteisössä, Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Kirkon asema yhteiskunnassa ja etenkin sen merkitys ihmisille on muuttunut paljon viime-

simpien vuosikymmenten kuluessa. Suurelle osalle kirkon jäseniä kirkon oppien tuntemus heikkenee, eikä niitä pidetä omakohtaisesti tärkeinä tai velvoittavina. Suomessa monet arvostavat esimerkiksi kirkon tekemää diakoniatyötä vähävaraisten ja syrjäytyneiden hyväksi, mutta kirkon toimintaan ei osallistuta eikä kirkon jäsenyydellä nähdä omakohtaista merkitystä. **Sekularisaatiokäsitteen** myötä kirkon rooli heikkenee sekä yksityisen ihmisen että koko yhteiskunnan kannalta.

SUOMALAISTEN USKONNOLLISET IDENTITEETIT 2019

Lähde Gallup Ecclesiatica 2019

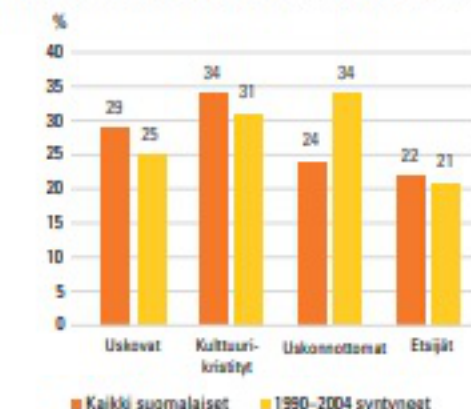
Uskonnollisen fundamentalismin kasvu on nähty vastareaktiona länsimaiden sekularisaatiokäsitteeseen. Käsite juontaa juurensa protestanttisista suuntauksista 1900-luvun alun Yhdysvalloista. Tuolloin ajankohtaisia keskusteluja varten määriteltiin asioita, jotka olisivat kristinuskon kannalta niin sanottuja perustotuuksia eli "fundamenteja". Päädyttiin korostamaan muun muassa Raamatun erehtymättömyyttä, uskonnollisten auktoriteettien merkitystä sekä modernisaation vastustusta. Vaikka käsite juontaa juurensa 1900-luvun alun Yhdysvalloista, on fun-

damentalistisia uskontulkintoja esiintynyt kaikkina aikoina kaikissa uskonnoissa. Niille on yhteistä pyrkimys noudattaa uskonnon oppeja kirjaimellisen tarkasti. Uskonnollinen fundamentalismi on nykyään nopeasti kasvava ilmiö monissa uskonnoissa. Se johtaa usein myös yhteiskunnallisiin seurauksiin, kun kirjaimellisen uskontulkinnan halutaan näkyvän ja toteutuvan myös yhteiskunnan käytänteissä ja laeissa.

ELETTY USKONTO

Uskontojen eettiset käsitykset ohjaavat uskovien ihmisten valintoja, ja uskontojen opit vaikuttavat ihmisten tapoihin ja arkeisiin valintoihin. Islamissa päivittäiset rukoushetket on määrätty pidettäväksi määrättyinä aikoina, ja joissain hinduperinteissä ihmisen tulee esimerkiksi käydä temppelissä uhraamassa aamulla. Uskonnot vaikuttavat myös pukeutumis- ja ruokailutapoihin: monissa uskonnoissa on pukeutumiseen liittyviä rajoituksia tai uskonto voi vaikuttaa siihen, mitä ruokaa saa syödä ja mitä ei. Vaikka uskonnot antavat opeissaan ohjeita ihmisille, eivät kaikki uskonnon kannattajat noudata niiden oppeja samalla tavalla. Mikäli uskontoja tarkastellaan sen mukaan, noudattavatko uskonnon kannattajat oppeja oikein, voidaan uskonnollisuutta luokitella "viralliseen" ja "epäviralliseen" tai "puhtaaseen" ja "epäpuhtaaseen". Nämä luokittelut eivät kuitenkaan vastaa sitä, miten ihmiset toteuttavat käytännössä omaa uskontoaan.

SUOMALAISTEN IDENTITEETTINEN NELJÄ PÄÄRYHMÄÄ

Lähde Gallup Ecclesiatica 2019